

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

РЕЦЕНЗИЯ

От: Професор, д-р Светла Бориславова Тошкова, УНСС

Научна специалност: *История на икономическите теории*

Относно: конкурс за *професор* по професионално направление с код „3.1. Социология, антропология и науки за културата” научна специалност Социология /социология на пазара/.

Информация за конкурса

Конкурсът е обявен за нуждите на катедра «Икономическа социология» на 25.08.2020 г. в бр.75 на „Държавен вестник”, съгласно Решение на АС на УНСС №5 /8.07. 2020 г.

Участвам в състава на научното жури, съгласно Заповед № 2540/23.10.2020 на Зам.ректора по НИД на УНСС.

1. Кратка информация за кандидатите в конкурса

Кандидат в конкурса е доц. д-р Вяра Борисова Стоилова, родена на 26 юни 1958 г. Вяра Стоилова е дългогодишен преподавател в катедра «Икономически социология» в УНСС от 1988 г. и до сега с трудов стаж в университета от 32 години. Започва работата си в УНСС като асистент, ст.асистент - 1989 г., гл.асистент – 1994 г., доцент – 2003 г. През 1998 г. Получава научната степен «доктор по икономика». Доц.Стоилова е завършила висшето си образование във ВИИ «Карл Маркс» по специалност «Политическа икономия», профил «Икономическа социология».

Доц. Стоилова в момента е зам.декан по научно-изследователската дейност на Общоекономически факултет, била е зам.декан на първа степен на университетско образование, член е на ФС на ОИФ, била е член на Академичния съвет и научен секретар на катедра «Социология».

От 2005 г. до 2011 г. доц.д-р Вяра Стоилова е главен секретар на Сметната палата на РБългария, а от 1997 г до 2005 г. е експерт към Икономическата комисия на 38 и 39-то Народно събрание на РБългария. През всичките тези години доц. Стоилова успешно съчетава преподавателската и научната дейност с високите отговорности на ръководител и експерт в едни от най-важните институции на държавната власт.

2. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност:

Прегледът на картата за количествените и качествените изисквания показва, че кандидатурата е в пълно съответствие с националните изисквания съгласно ЗРАСРБ/чл.26/ и Правилника за прилагането му. Доц.Вяра Стоилова е автор на дисертация, на две монографии, на един самостоятелен университетски учебник и два учебника в авторски колектив, където има разработени пет глави. По конкурса са представени четири студии и 13 статии, голяма част от които публикувани в реферирани и индексирани в Scopus и в други международни бази данни научни списания; 10 публикувани научни доклада от участие в национални и международни конференции.

Доц.д-р Стоилова е цитирана в български и чуждестранни издания. Посочени са цитирания в монографии с научно рецензиране /10/, цитирания в реферирани списания и такива с научно рецензиране /11/, което определено доказва доц. Стоилова като познат и изявен автор в областта на социологията, икономиката и обществените науки.

Доц.Стоилова е участвала в един международен научен проект /COST Action IS 1007 Investigating Cultural Sustainability 2011-2014/ и в два национални образователни проекта, свързани с проблемите на подкрепата и развитието на младите учени, докторанти и специализанти и по проблемите на студентските практики /и двата проекта по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” на Европейския социален фонд./

Доц. Стоилова, в качеството ѝ на Главен секретар на Сметната палата на РБългария, е била ръководител на проект „ По-нататъшно укрепване на управленския и административен капацитет на Сметната палата на РБългария” в рамките на Туининг проект BG/03/IB/ FI/02 / „По-нататъшно развитие на независимата институция за

външен одит на публичния сектор – Сметна палата на РБ и Сметна палата на Германия”, където са разработени стандарти, стратегии и програми за обучение и квалификация в областта на комуникацията и информационните технологии.

Доц.д-р Стоилова е ръководител на трима успешно защитили докторанти по научна специалност „Социология” в УНСС през 2014 г, 2018 и 2019 г.

Доц д-р Вяра Стоилова е дългогодишен преподавател в катедра „Социология” в УНСС. Тя води и е водила учебни занятия по дисциплините „ Икономическа социология”, „Организационно поведение”, „Социология на пазара”, „Социална стратификация и мобилност”, „Социология на глобализацията”, „История и развитие на социалните институции”. Чете лекции в ОКС „Бакалавър” и ОКС „Магистър”. През последните десет години като доцент тя има 2898 часа лекции и 126 часа семинарни занятия. /Почти три пъти повече от норматива/. По тези дисциплини е разработила авторски учебни програми и лекционни курсове. Има разработен курс и за докторската програма на научна специалност Социология по дисциплината „Социология на обществената трансформация”. Доц. Стоилова е способен и интересен преподавател и лектор, с изявени ораторски качества; завладява аудиторията и се радва на уважение и респект от студентите и колегите си.

Въз основа на всичко това убедено смятам, че преподавателският опит и степента на академичната компетентност на кандидата напълно отговарят на критериите за заемане на академичната длъжност професор и съответстват на научната специалност и допълнителната конкретизация по конкурса.

Доц.Стоилова активно работи в национални научни и обществени организации и дъжавни институции. Тя е член на Българската социологическа асоциация и на Съюза на учените в България. Нейната дългогодишна работа като експерт в Икономическата комисия на НС и в ръководството на Сметната палата на РБългария са доказателство за нейната обществена и практическа реализация.

3.Кратка характеристика на представените научни трудове/публикации и научни приноси

Творчеството на доц.д-р Вяра Стоилова обхваща изследвания върху значим и актуален проблем на социологията – социология на пазара. Основното направление, в

което се развиват публикациите на доц.Стоилова е социологията на пазара. И в студиите, и в статиите, и в разделите от колективните учебници доц.Стоилова изследва последователно и разработва с натрупване и в развитие темата за пазара в аспекта на социологическите му характеристики, проявления и последици. Развитото от доц.Стоилова социологическо познание помества пазара в редицата на онези културни продукти, които имат характер на система от институционализирани и неформални правила, в които са въплътени споделени морални ценности, традиции и цивилизационен избор за решаване на общи проблеми.

В методологическо отношение кандидатката се придържа към класическата изследователската традиция в социологическата наука, която има две измерения: първо, начинът, по който хората организират икономиката в обществото зависи и от неикономически условия, които са резултат от действията на държавата, която създава легитимни институционални стандарти за всички обществено значими дейности и второ, анализът на която и да е обществено значима дейност –икономика, политика, образование, здравеопазване и др. –включва и последствията, които тази обществено значима дейност има за възпроизводството не само на самата себе си, но и на обществото. Тази свързаност между отделните обществено значими дейности поражда необходимостта от друг вид интерпретация, която отчита взаимното влияние между тях и съвкупното им въздействие върху живота на хората в обществото

Необходимо е да подчертаем, че този изследователски подход определено е в съприкосновение с методологическите и теоретични принципи на най-новите икономически теории на «новия институционализъм» и «новата политическа икономия», които отхвърлят ограничеността на неокласическия анализ и обогатяват мейнстрийма с методологически плурализъм; които отчитат сложните комплексни социо-културни, правно-исторически взаимоотношения в обществото и вграждат икономическите процеси в институционалната среда. От друга страна, значимостта на такова изследване на социологията на пазара от гледна точка на политическата икономия е разполагането и развитието му в определена степен в приложното поле на теорията на «икономическия империализъм» - в аспекта на изследването на социалните взаимодействия между пазарните актьори с отчитане влиянията и

результатите върху всички останали институции в посока на тенденцията на разширяване на пазарните отношения в неикономическите сфери.

В монографията, представена като хабилитационен труд „Играта„ на пазарната размяна” тематично фокусираните многостранни изследвания на доц.Стоилова върху социологията на пазара намират своето естествено обобщение и творческо развитие. Монографичният труд предлага един социологически прочит на пазара в контекста на игровия феномен –един модерен изследователски подход в съвременните научни изследвания. Авторът изследва пазара като една от многото „игри на размяна“, които се организират в модерното общество и представя познанието за „играта“ на пазарна размяна по същество като познание за човека, за неговата несамодостатъчност, за свободата на изборите му и границите на тази свобода, за същността и смисъла на специфични разменни отношения, които хората създават помежду си, но и биват „създавани“ от тях.

Това разбиране отива отвъд първосигналното възприемане на пазара като място, където хората се срещат, за да разменят блага, както и отвъд обяснението му като механизъм за уравнивяването търсенето и предлагането на блага. Акцентът е поставен върху особения когнитивен ред и дискурс, чрез който хората общуват помежду си и създават определени практики, които да им позволят да постигат своите цели и да удовлетворяват нуждите си. Подобно социологическо познание помества пазара в редицата на онези културни продукти, които имат характер на система от институционализирани и неформални правила, в които са въплътени споделени морални ценности, традиции и цивилизационен избор за решаване на общи проблеми. В рамката на спецификата на правилата на пазарната игра важно място е отделено на конкуренцията като конституиращо правило на „играта“ на пазарна размяна. Обект на изчерпателен и оригинален анализ е социалната роля „пазарен актьор“, като елемент от институцията на пазара, нейната амбивалентност и доминиращо значение в ролевия ансамбъл на човека. В специфичен ракурс са представени и анализирани въпросите, свързани с морала в „играта“ на пазарна размяна. С присъщия ѝ открит, директен и критичен тон доц.Стоилова смело навлиза в «конфликт» с установената и налагана неолиберална представа за всеобхватността на пазара и «опазаряването» на обществените отношения и твърдо представя своята позиция: «Ако искаме да

направим света по-добро място за живеене, трябва да продължим да го познаваме, за да го променим. ... да намерим поне петдесет и три минути, в които да не бъдем пазарни актьори и да не мислим за пари.»

Втората монография на доц.Стоилова „Потребителският избор. Факторът дизайн» поставя във фокуса на изследването социалната роля на човека като потребител като една от най-значимите му социални роли, която определя в значителна степен начина на живот на човека. Чрез нея той осъществява както своето физическо, така също и своето социално възпроизводство. На основата на познанието за човека като потребител се изграждат маркетинговите стратегии на пазарните актьори-производители на стоки и услуги. В монографията авторът прави опит да опознае поведението на потребителя чрез специфичния комуникационен процес, който протича между него и продукта. Сред разнообразния инструментариум, с който производителят разполага, за да придаде на своя продукт търсения от потребителя профил от ползи е продуктивният дизайн. Авторката разглежда продуктивния дизайн като стратегически маркетингов ресурс и конкурентен пазарен фактор. Направеното изследване има определен приложен характер и в значителна степен е полезно за разработването на теоретични модели за маркетингови проучвания, свързани с ролята на дизайна за реализацията на продукта.

В студиите и статиите, както и в участията си в множество научни форуми доц.Стоилова е последователна в интереса си към социалните аспекти на пазара. Основни теми във фокуса на вниманието ѝ са ценностните измерения за пазара; заложената двойствена природа в пазарния актьор и произтичащите от нея отношения между индивидуалния и обществения интерес, антиномията пазарната свобода – справедливост, представите за бедност и богатство и свързаните с тях нагласи за работа в олигархични структури, включително с представени данни от емпирично изследване. В дълбочина е изследвана институцията на пазара през призмата на социалната свързаност, която тя изгражда и намаляващата съдействаща роля на „невидимата ръка” за реализиране на обществения интерес. Оригинална авторова теза е развита по отношение на основните ценности и модификациите на предприемаческия дух в условията на дигиталната икономика и ограничения му потенциал за решаването на проблемите на съвременния съвместен живот. Специално

внимание е отделено на социалните последици от опазването върху жизнения свят на човека като отчуждение, проблеми с идентичността, отношение към богатството и субективното усещане за щастие и удовлетвореност. Ценна научна интерпретация намира темата за социализацията в контекста на опазването на обществения живот, което преформатира ценностите и правилата на съвместен живот, към които хората трябва да се социализират; като своеобразно продължение е оригиналният прочит на /не/съвместимостта на моделите «хомо икономикус» и «хомо културалис» и позицията на доц.Стоилова за кризата на социалното като криза на доверието към институциите.

Висока оценка като сериозен научен принос в творчеството на доц.д-р Стоилова заслужава учебникът Социология на пазара. 2020. Издателски комплекс –УНСС, предназначен основно за студентите от специалностите „Социология“ и „Икономическа социология“ в УНСС. В него е направено изследване на генезисът, същността и механизмите на институцията на пазара, през призмата на ценностния избор за решението на онзи обществен проблем, заради който се създава тази институция. Разгледана е съвкупността от правила, които в своето единство изграждат институцията на пазара и довеждат до реализирането на ценностния избор. Особено внимание е отделено на социалната роля «пазарен актьор» като елемент от институцията на пазара и на спецификата на пазарната размяна и на проблемите, свързани с ролята на държавата в изграждането на пазарния ред, пазарната власт и пазарния морал.

Всички трудове на доц.д-р Вяра Стоилова показват научна компетентност и задълбочено познаване на изследваните проблеми и ориентация в огромното поле от научни изследвания в чуждестранната и националната социологическа и икономическа наука. Творчеството на кандидатката съдържа оригинални авторски интерпретации и изводи и ясно изразена позиция и ангажираност.

В стилово отношение трудовете на доц.Стоилова заслужават висока оценка. Те се отличават с висок научен стил и същевременно са ясни, образно аргументирани и са написани на богат литературен език.

В представените за рецензиране публикации могат да бъдат идентифицирани редица научни, методични и практико-приложни резултати с приносен характер, които

надлежно и прецизно са представени от кандидатката по конкурса. Сред тях като най-значими могат да се открият следните:

1. Направеният социологически анализ на пазара като институционално ценностно решение на един от основните проблеми на обществото –производството и разпределението на непублични блага с цел удовлетворяване нуждите на членовете на обществото. Сполучливо е приложен игровият модел като модерен изследователски подход.

2.Социологическият прочит на пазара включва интерпретация на проблемите, породени от несамодостатъчността на човека в икономическо, философско и социологическо измерение. Този методологичен подход позволява пазарът да се познае в изследователската перспектива на приноса му за „производството“ на онази обществена достатъчност, заради която човек избира да живее в конкретно общество.

3.Предложено е комплексно научно разбиране на пазарния актьор, чийто „собствен интерес“ в обществената среда е свързан с обществения интерес в аспекта на избора на пазара като ценностно решение на определени проблеми. Това дава и морална легитимация на една от основните ценности на пазара –свободата на пазарния актьор да преследва своя собствен интерес.

4. С приносно значение е разбирането на автора за присъщите на пазара два принципа на справедливост: принципа на изравняващата (балансирана)справедливост, който е свързан със спецификата на разменните отношения между пазарните актьори и принципа на разпределението на шансовете на пазарните актьори до пари, а чрез тях и до блага, според постиженията им, който произтича от конкурентния механизъм на функциониране на пазара.

5.На базата на проучения опит в университети от страни, членки на Европейския съюз, е разработен учебен курс по дисциплината „Социология на пазара“ за студентите от специалностите „Социология“ и „Икономическа социология“, като това е първият в България учебник „Социология на пазара“.

Освен всички изброени до тук значими теоретични и методологически приноси, които притежава, творчеството на доц. Стоилова е ярка проява на стремежа на познанието да проектира едно по-добро бъдеще, като съхранява моралните ценности и ги вгражда в една допустима и ефективна трансмисия, призвана да преведе

общественото развитие по трудния път на днешната неопределеност и непредсказуемост.

Заключение.

В заключение, изразявам убедено положителната си оценка за преподавателската и научно-изследователската дейност на доц.д-р Вяра Стоилова, за нейната активност и участие като изследовател, експерт и ръководител в институционални структури и в областта на науката и образованието у нас; за нейните качества на уважаван преподавател, задълбочен учен и изследовател с творчески възможности и ориентация към актуалните и значими проблеми на съвременната наука и проблемите на бъдещето и

***непоръчвам* на уважаемото научно жури да избере доц.д-р Вяра Стоилова ЗА академичната длъжност „професор” по професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата, научна специалност Социология /социология на пазара/.**

Дата / място

Подпис:

UNIVERSITY OF NATIONAL AND WORLD ECONOMY

REVIEW

By: Prof. Dr. Svetla Borislavova Toshkova, UNWE

Scientific specialty: *History of Economic Theories*

Subject: Competition for *Professor* in the professional field under code “3.1. Sociology, Anthropology and Cultural Sciences”, scientific specialty: Sociology (Market Sociology).

Information about the competition

The competition was announced for the needs of the Department of Economic Sociology on 25.08.2020 in issue 75 of the State Gazette, pursuant to Decision No. 5/08.07.2020 of the AC (Academic Council) of the UNWE.

I am a member of the scientific jury, pursuant to Order No. 2540/23.10.2020 of the Deputy Rector for RDAs of the UNWE.

1. Brief information about the applicants in the competition

Applicant in the competition is Assoc. Prof. Dr. Vyara Borisova Stoilova, born on June 26, 1958. Vyara Stoilova is a longtime lecturer at the Department of Economic Sociology at UNWE since 1988 and so far with 32 years of experience at the university. She started her work at the UNWE as an assistant, senior assistant - 1989, chief assistant - 1994, associate professor - 2003. In 1998 she was awarded the scientific degree of “Doctor of Economics”. Assoc. Prof. Stoilova graduated from the Karl Marx Higher Institute of Economics with a degree in Political Economy, majoring in Economic Sociology.

Assoc. Prof. Stoilova is currently Deputy Dean for Research and Development Activities at the Faculty of General Economics, was Deputy Dean of the first degree of university education, is a member of the Faculty Council of the Faculty of General Economics, was a member of the Academic Council and Scientific Secretary of the Department of Sociology.

From 2005 to 2011, Assoc. Prof. Dr. Vyara Stoilova was Secretary General of the National Audit Office of the Republic of Bulgaria, and from 1997 to 2005 she was an expert at the Economic Commission of the 38th and 39th National Assemblies of the Republic of Bulgaria. During all these years, Assoc. Prof. Stoilova successfully combined teaching and research with the high responsibilities of a leader and expert in one of the most important institutions of state power.

2. Fulfillment of the requirements for holding the academic position:

The review of the map of the quantitative and qualitative requirements shows that the application is in full compliance with the national requirements according to ADASRB /Act on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria/ (Art. 26) and its Implementing Regulations. Assoc. Prof. Vyara Stoilova is the author of a dissertation, two monographs, one individual university textbook and two textbooks in a team of authors, where five chapters have been developed. Four studies and 13 articles were presented in the competition, most of which were published in science journals peer-reviewed and indexed in Scopus and other international databases; 10 published scientific papers from participations in national and international conferences.

Assoc. Prof. Dr. Stoilova has been quoted in both Bulgarian and foreign publications. Her work has been cited in scientific peer-reviewed monographs (10), in peer-reviewed journals and science peer-reviewed journals (11), which definitely proves Assoc. Prof. Stoilova to be a well-known and prominent author in the field of sociology, economics and social sciences.

Assoc. Prof. Stoilova participated in an international research project (COST Action IS 1007 Investigating Cultural Sustainability 2011-2014) and in two national educational projects related to the problems in the support and development of young scientists, doctoral candidates and postgraduates, and the problems in student internships (both projects under “Human Resources Development” Operational Programme of the European Social Fund).

Assoc. Prof. Stoilova, in her capacity as Secretary General of the National Audit Office of the Republic of Bulgaria, was the leader of the project “Further strengthening of the management and administrative capacity of the National Audit Office of the Republic of Bulgaria” within the Twinning project BG/03/IB/FI/02/ “Further development of the independent public sector external audit institution - the National Audit Office of the

Republic of Bulgaria and the National Audit Office of Germany”, where standards, strategies and programs for training and qualification in the field of communication and information technology were developed.

Assoc. Prof. Dr. Stoilova was the tutor of three successfully defended doctoral students in Sociology at the UNWE in 2014, 2018 and 2019.

Assoc. Prof. Dr. Vyara Stoilova is a longtime lecturer at the Department of Sociology at the UNWE. She teaches and has taught classes in the disciplines of “Economic Sociology”, “Organizational Behavior”, “Market Sociology”, “Social Stratification and Mobility”, “Sociology of Globalization”, “History and Development of Social Institutions”. She delivers lectures at both Bachelor's and Master's educational qualification degree classes. In the last ten years as an associate professor she has had 2,898 lecture classes and 126 seminar classes. (Almost three times more than the norm). In these disciplines she has developed author's curricula and lecture courses. She has also developed a course for the doctoral curriculum of the scientific specialty of Sociology in the discipline “Sociology of Social Transformation”. Assoc. Prof. Stoilova is a capable and interesting teacher and lecturer, with outstanding oratory qualities; she captivates the audience and enjoys the respect and esteem of her students and colleagues.

Based on all the above, I am convinced that the applicant’s teaching experience and degree of academic competence fully meet the criteria for holding the academic position of professor and correspond to the scientific specialty and the additional specification of the competition.

Assoc. Prof. Stoilova actively works in national scientific and public organizations and state institutions. She is a member of the Bulgarian Sociological Association and the Union of Scientists in Bulgaria. Her many years of work as an expert at the Economic Commission of the National Assembly and in the management of the National Audit Office of the Republic of Bulgaria are proof of her public and practical realization.

3. Brief description of the submitted scientific papers/publications and scientific contributions

The work of Assoc. Prof. Dr. Vyara Stoilova covers research studies on a significant and current problem in Sociology - Market Sociology. The main focus of Assoc. Prof.

Stoilova's publications is Market Sociology. In all her studies, articles and sections of collective textbooks, Assoc. Prof. Stoilova consistently researches and develops accumulatively and improvingly the topic of the market in terms of its sociological characteristics, manifestations and consequences. The sociological knowledge developed by Assoc. Prof. Stoilova places the market in the list of those cultural products that have the nature of a system of institutionalized and informal rules which embody shared moral values, traditions and civilizational choices for the solution of common problems.

In methodological terms, the applicant adheres to the classical research tradition in sociological science, which has two dimensions: first, the way people organize economy in society depends on non-economic conditions resulting from the actions of the state which creates legitimate institutional standards for all socially significant activities, and secondly, the analysis of any socially significant activity - economics, politics, education, healthcare, etc. - includes the consequences that such socially significant activity has for the reproduction not only of itself, but also of society. This connectivity between the individual socially significant activities raises the need for another type of interpretation which takes into account both their mutual influence on each other and their combined impact on the lives of people in society.

It should be emphasized that this research approach is definitely in line with the methodological and theoretical principles of the latest economic theories of "new institutionalism" and "new political economy", which reject the limitations of neoclassical analysis and enrich the mainstream with methodological pluralism; which take into account the complex socio-cultural, legal and historical relations in the society, and incorporate the economic processes in the institutional environment. On the other hand, the significance of such a study of market sociology from the point of view of political economy is its location and development in a particular stage in the scope of application of the theory of "economic imperialism" - in the aspect of studying social interactions between market actors, while, at the same time, taking into account the effects and results on all other institutions towards the tendency of expanding market relations to the non-economic spheres.

In the monograph presented as a habilitation paper entitled "The Game of Market Exchange", the thematically focused multifaceted research studies of Assoc. Prof. Stoilova on market sociology find their natural summary and creative development.

The monograph work offers a sociological reading of the market in the context of the game phenomenon - a modern research approach in modern research studies. The author examines the market as one of the many “games of exchange” that are organized in modern society and presents the knowledge of the market exchange “game” essentially as knowledge of man, his non-self-sufficiency, his freedom of choice and the limits of such freedom, of the nature and meaning of specific exchange relations that people create with each other, but are also “created” by them.

This understanding goes beyond the instinctive perception of the market as a place where people meet to exchange goods, as well as beyond its explanation as a mechanism for balancing the demand and supply of goods. The emphasis is on the special cognitive order and discourse through which people communicate with each other and create certain practices that will allow them to achieve their goals and satisfy their needs. Such sociological knowledge places the market in the ranks of those cultural products that have the nature of a system of institutionalized and informal rules which embody shared moral values, traditions and civilizational choices for the solution of common problems. Within the specificity of the market game rules, an important place is given to competition as a constituent rule of the market exchange “game”. The object of a comprehensive and original analysis is the social role of the “market actor”, as an element of the market institution, its ambivalence and dominance in the role ensemble of man. The issues related to morality in the market exchange “game” are presented and analyzed in a specific perspective. With her inherent open, direct and critical tone, Assoc. Prof. Stoilova boldly enters into a “conflict” with the established and imposed neoliberal notion of market comprehensiveness and “marketization” of public relations and firmly presents her position: “If we want to make the world a better place to live, we must keep getting to know it in order to be able to change it. ... to take at least fifty-three minutes in which we are not market actors and we don’t think about money.”

The second monograph of Assoc. Prof. Stoilova, “Consumer choice. The design factor”, focuses on the study of the social role of man as a consumer, as one of his most important social roles, which largely determines a man’s way of life. Through it, he realizes both his physical and his social reproduction. It is on the basis of the knowledge about man as a consumer that the marketing strategies of the market actors - producers of goods and services are built. In the monograph, the author tries to get to know the consumer’s behavior

through the specific communication process that takes place between the product and him. Among the various tools that the producer has to give its product the benefit profile sought by the consumer is the product design. The author reviews product design as a strategic marketing resource and a competitive market factor. The research study has a certain applied nature and is significantly useful for the development of theoretical models for marketing research related to the role of design in product realization.

In her studies and articles, as well as in her participation in numerous scientific forums, Assoc. Prof. Stoilova is consistent in her interest in the social aspects of the market. The main topics in the focus of her attention are the value dimensions for the market; the inherent dual nature of the market actor and the resulting relationship between individual and public interest, the antinomy of market freedom - justice, the ideas of poverty and wealth and the related attitudes to working in oligarchic structures, including data from empirical research. The market institution was studied in depth through the prism of social connectivity which it builds and the diminishing contributing role of the “invisible hand” for the realization of the public interest. An original author's thesis was developed regarding the basic values and modifications of the entrepreneurial spirit in the conditions of the digital economy and its limited potential for solving the problems of modern coexistence. Special attention was paid to the social consequences of marketization on the man's living world, such as alienation, identity problems, attitudes towards wealth and the subjective feeling of happiness and satisfaction. A valuable scientific interpretation was given to the topic of socialization in the context of the marketization of public life, which transforms the values and rules of coexistence towards which people should socialize; as a kind of continuation is the original reading of the (non-)compatibility of the models of “homo economicus” and “homo culturalis” and the position of Assoc. Prof. Stoilova about the crisis of the social as a crisis of trust in the institutions.

The textbook “Market Sociology. 2020. UNWE Publishing Complex” designed mainly for students majoring in “Sociology” and “Economic Sociology” at UNWE deserves high praise as a serious scientific contribution to the work of Assoc. Prof. Dr. Stoilova. It examines the genesis, nature and mechanisms of the market institution, through the prism of the value choice for the solution of that social problem for which that same institution was created. It examines the set of rules which, in their unity, build the market institution and lead

to the implementation of the value choice. Particular attention was paid to the social role of the “market actor” as an element of the market institution and the specificity of market exchange and the problems associated with the role of the state in the building of market order, market power and market morality.

All works of Assoc. Prof. Dr. Vyara Stoilova show scientific competence and in-depth knowledge of the studied problems and orientation in the vast field of research in the foreign and national sociological and economic sciences. The applicant’s work contains original author's interpretations and conclusions and a clear position and commitment.

In terms of style, the works of Assoc. Prof. Stoilova deserve high praise. They are distinguished by a high scientific style and, at the same time, are clear, figuratively argued and written in a rich literary language.

In the publications submitted for peer-review, a number of scientific, methodological and practical applied results of a contributing nature can be identified, which are duly and precisely presented by the applicant in the competition. Among them, the most significant are the following ones:

1. The sociological analysis of the market as an institutional value solution to one of the major problems of society - the production and distribution of non-public goods with the purpose of satisfying the needs of members of the society. The game model was successfully applied as a modern research approach.
2. The sociological reading of the market includes an interpretation of the problems caused by the non-self-sufficiency of man in economic, philosophical and sociological terms. Such methodological approach allows for getting to know the market in the research perspective of its contribution to the “production” of that social sufficiency due to which one chooses to live in a particular society.
3. A comprehensive scientific understanding of the market actor was proposed, whose “own interest” in the public environment is related to the public interest in terms of market choice as a value solution to certain problems. This also gives moral legitimacy to one of the basic values of the market - the freedom of the market actor to pursue his own interest.
4. The author's understanding of the two principles of fairness inherent in the market is of paramount importance: the principle of equalizing (balanced) justice, which is related to the specificity of exchange relations between market actors, and the principle of distribution of

market actors' chances to money; and through them – also to goods, according to their achievements, which ensues from the competitive market operation mechanism.

5. On the basis of the studied experience in universities from member states of the European Union, a course on the subject “Market Sociology” was developed for students majoring in “Sociology” and “Economic Sociology”, and this is the first textbook on “Market Sociology” in Bulgaria.

In addition to all her significant theoretical and methodological contributions listed above, the work of Assoc. Prof. Stoilova is a clear manifestation of the strive of knowledge to design a better future by preserving moral values and incorporating them into an acceptable and effective transmission called upon to bring social development through the difficult path of today's uncertainty and unpredictability.

Conclusion.

In conclusion, I strongly express my positive evaluation of the teaching and research activities of Assoc. Prof. Dr. Vyara Stoilova, her activity and participation as a researcher, expert and leader in institutional structures and in the field of science and education in our country; of her qualities of a respected lecturer, in-depth scientist and researcher with creative abilities and orientation to the current and significant problems of modern science and the problems of the future and

I recommend that the respected scientific jury selects Assoc. Prof. Dr. Vyara Stoilova FOR the academic position of “Professor” in professional field 3.1. Sociology, Anthropology and Cultural Sciences, scientific specialty: Sociology (Market Sociology).

Date / Place

Signature: